

ZAMONAVIY MUSIQIY PEDAGOGIKANING TEXNOLOGIYA VA METODLARI.**Valijonova Madina Muzaffar qizi**

Namangan davlat pedagogika instituti Aniq va tabiiy fanlar fakulteti musiqa talim yo`nalishi 2-bosqich talabasi

Annotatsiya: *Mazkur maqolada musiqiy ta'lim tizimidagi zamonaviy pedagogik texnologiyalar va metodlarning o'rni, ularning o'quvchi shaxsini shakllantirishdagi ta'siri, ijodkorlikni rivojlantirishdagi samaradorligi yoritilgan. O'qituvchining innovatsion yondashuvi, axborot-kommunikatsion texnologiyalar (AKT), interfaol metodlar, masofaviy o'qitish vositalari va STEAM yondashuvlari orqali musiqa darslarini samarali tashkil etish yo'llari ko'rib chiqilgan.*

Kalit so'zlar: *musiqiy pedagogika, zamonaviy texnologiyalar, interfaol metodlar, ijodkorlik, AKT, innovatsion yondashuv, musiqa ta'limi, STEAM.*

Zamonaviy jamiyatda musiqa faqat san'at shakli emas, balki shaxsning estetik, axloqiy va madaniy rivojida muhim vositaga aylanmoqda. Musiqiy pedagogika esa bu yo'nalishda o'quvchilarning musiqiy didini shakllantirish, ijodiy tafakkurini rivojlantirish va ularni hayotga tayyorlashda asosiy vosita hisoblanadi. Shu nuqtayi nazardan, zamonaviy texnologiyalar va pedagogik metodlar musiqiy ta'lim samaradorligini oshirishning muhim omilidir.

Zamonaviy musiqiy pedagogikada texnologiya va metodlar musiqa ta'limini yanada samarali, qiziqarli va moslashuvchan qilish uchun doimiy ravishda rivojlanmoqda. Quyida zamonaviy musiqiy pedagogikaning asosiy texnologiya va metodlari haqida umumiy ma'lumot beraman:

Texnologiyalar

Zamonaviy musiqiy pedagogikada raqamli va innovatsion texnologiyalar katta rol o'ynaydi:

- Raqamli musiqiy dasturlar va platformalar:

- DAW (Digital Audio Workstation): Ableton Live, Logic Pro, FL Studio kabi dasturlar talabalarga musiqa yozish, aranjirovka qilish va mikslashni o'rgatishda ishlatiladi.

- Nota yozish dasturlari: Finale, Sibelius va MuseScore kabi dasturlar notatsiya va kompozitsiyani o'rgatishda qo'llaniladi.

- Onlayn o'quv platformalari: Yousician, Simply Piano, Fender Play kabi ilovalar talabalarga interaktiv tarzda cholg'u chalishni o'rganish imkonini beradi.

- Virtual va kengaytirilgan reallik (VR/AR):

- Musiqa asboblari chalishni virtual muhitda o'rganish yoki musiqiy kompozitsiyalarni 3D formatda tahlil qilish imkoniyati.

- Masalan, VR pianino simulyatorlari talabalarga real pianino tajribasini taqdim etadi.

- Sun'iy intellekt (AI):

- AI asosidagi vositalar (masalan, AIWA yoki Amper Music) talabalarga kompozitsiya yaratishda yordam beradi yoki ularning ijodiy jarayonlarini tahlil qiladi.

- AI yordamida shaxsiy o'quv rejalarini tuzish va talabaning rivojlanishini kuzatish mumkin.

- Onlayn va masofaviy ta'lim:

- Zoom, Microsoft Teams yoki Google Meet kabi platformalar orqali masofaviy darslar.

- YouTube, Coursera va Udemy kabi platformalarda musiqiy kurslar va master-klasslar.

- Mobil ilovalar:

- Metronomlar, tyunerlar (Tuner Lite, GuitarTuna), ritm va ohangni o'rgatuvchi ilovalar talabalarga mustaqil ravishda mashq qilishda yordam beradi.

Metodlar

Zamonaviy musiqiy pedagogika an'anaviy va innovatsion metodlarni birlashtiradi:

- Faol o'rganish (Active Learning):

- Talabalarni faol ishtirok etishga undash, masalan, guruhlarda improvizatsiya yoki musiqiy loyiha ishlab chiqish.

- "Gamifikatsiya" (o'yinlashtirish) usullari, masalan, ball to'plash yoki musiqiy o'yinlar orqali o'rganish.

- Shaxsiylashtirilgan ta'lim:

- Har bir talabaning qiziqishlari va qobiliyatlariga moslashtirilgan dars rejalarini tuzish.

- Masalan, ba'zi talabalar pop musiqa bilan shug'ullanishni xohlasa, boshqalari klassik musiqaga e'tibor qaratishi mumkin.

- Kreativ va ijodiy yondashuv:

- Talabalarga o'z musiqasini yaratishga imkon berish (kompozitsiya, qo'shiq yozish).

- Improvizatsiya va musiqiy eksperimentlar orqali ijodkorlikni rivojlantirish.

- Integratsion yondashuv:

- Musiqani boshqa fanlar bilan bog'lash, masalan, matematika (ritm va proporsiya), tarix (musiqiy davrlar) yoki adabiyot (qo'shiq matni tahlili).

- Musiqa terapiyasi elementlarini qo'llash, ayniqsa, maxsus ehtiyojli talabalar bilan ishlashda.

- Suzuki va Kodaly metodlari:

- An'anaviy metodlarning zamonaviy talqinlari, masalan, tinglash orqali o'rganish (Suzuki) yoki musiqiy savodxonlikni rivojlantirish uchun solfejo va qo'l belgilari (Kodaly).

- Blended Learning (Aralash ta'lim):

- An'anaviy sinf darslarini onlayn resurslar va texnologiyalar bilan birlashtirish.

- Masalan, talaba sinfda o'qituvchi bilan ishlaydi va uyda interaktiv ilovalar orqali mashq qiladi.

Afzalliklari va muammolar

- Afzalliklari:

- Texnologiyalar tufayli ta'lim jarayoni yanada qulay va moslashuvchan bo'lmoqda.

- Talabalar o'z sur'atida o'rganish imkoniyatiga ega.

- Global resurslardan foydalanish imkoni (masalan, xalqaro musiqachilarning onlayn darslari).

- Muammolar:

- Texnologiyalarga haddan tashqari bog'lanib qolish an'anaviy musiqiy ko'nikmalarni o'rganishga xalaqit berishi mumkin.

- Raqamli resurslardan foydalanishda iqtisodiy yoki infratuzilmaviy cheklovlar (masalan, internet yoki qurilmalarga ega bo'lmaslik).

- O'qituvchilarning yangi texnologiyalarni o'zlashtirishda qiyinchiliklari.

Zamonaviy musiqiy pedagogika texnologiya va metodlarni uyg'unlashtirib, talabalarga ijodiy va samarali o'rganish imkonini beradi. O'qituvchilar va talabalar o'rtasidagi hamkorlik, shuningdek, yangi texnologiyalarni oqilona qo'llash musiqiy ta'limning sifatini oshiradi. Agar siz ushbu mavzuni chuqurroq o'rganmoqchi bo'lsangiz yoki muayyan metod yoki texnologiya haqida ko'proq ma'lumot olishni xohlasangiz, iltimos, aniqlab ayting!

Bugungi kunda musiqiy ta'lim faqat an'anaviy cholg'ularni o'rgatish va nota yozishni tushuntirish bilan cheklanmaydi. U butunlay yangicha – raqamli texnologiyalar, interfaol metodlar va kreativ yondashuvlar asosida shakllanmoqda. Zamonaviy musiqa pedagogikasi o'quvchini shunchaki musiqani biladigan emas, balki musobaqalarda ishtirok etadigan, ijod qiladigan va jamoa bilan ishlay oladigan shaxs sifatida tayyorlashga yo'naltirilgan.

Asosiy pedagogik yondashuvlar

Shaxsga yo'naltirilgan yondashuv

Mazmuni: Har bir o'quvchining individual qobiliyat, xarakteri va musiqaga bo'lgan qiziqishini inobatga olgan holda dars o'tish.

Misol: Bitta guruhda biri vokalga, biri fortepiano chalishga qiziqsa, o'qituvchi har biri bilan alohida yondashuvda ishlaydi.

Ko'rgazmali-ta'sirli yondashuv

Mazmuni: Musiqiy asarlarni tinglash, musiqiy videolarni ko'rish orqali hissiy va estetik dunyoni shakllantirish.

Misol: Darsda Bethovenning "Moonlight Sonata" asarini tinglab, uning ohangidagi hissiyotlarni tahlil qilish.

Interfaol yondashuv

Mazmuni: Dars davomida o'quvchilar faol ishtirok etadi, savol-javob, rolli o'yinlar, improvizatsiyalar orqali.

Misol: O'quvchilar kichik guruhlarda bir musiqiy sahna tashkil qiladi – biri chaladi, biri aytadi, biri esa sharhlaydi.

Zamonaviy texnologiyalar

Multimedia texnologiyalari

Audio va video asarlar orqali musiqa turlari, cholg'ular va ijrochilik uslublarini ko'rsatadi.

Misol: "YouTube"dagi "Musiqa tarixidan" interaktiv videolar orqali o'rta asr musiqasi bilan tanishish.

Onlayn o'quv platformalari

"Moodle", "Google Classroom", "Zoom" orqali musiqa darslarini tashkil etish.

Misol: Uy vazifasi sifatida o'quvchilarga "GarageBand" ilovasida o'z musiqiy treklarini yaratish topshirig'i beriladi.

Mobil ilovalar va sun'iy intellekt

"Yousician", "Simply Piano", "EarMaster" orqali nota o'qish, quloq o'rgatish mashqlari avtomatik baholanadi.

Misol: Talaba ilovada mashq qiladi, ilova esa xatolarni ko'rsatib, to'g'ri ijro qilishni taklif etadi.

Virtual va AR texnologiyalar

Musiqa asboblari virtual holda o'rganish imkoniyati.

Misol: "Virtual Piano" orqali klaviatura chalishni internet orqali o'rganish.

Zamonaviy metodlar

Loyiha asosidagi o'qitish

Misol: Talabalar "O'zbek xalq cholg'ulari" bo'yicha loyiha tayyorlab, sahnada o'z ijrolarini namoyish etishadi.

Kreativ va ijodiy metod

Improvisatsiyalar, bastakorlik, hikoya asosida musiqiy kompozitsiya yaratish.

Misol: Darsda o'quvchilarga "Bahor" mavzusida qisqa musiqiy asar yaratish topshiriladi.

Vizualizatsiya metodi

Notalar, ritmlar ranglar orqali tushuntiriladi.

Misol: Bolalarga notalar turlicha rangda ko'rsatiladi: "do" – qizil, "re" – yashil va hokazo.

Amaliy misollar

Vazifa turi	Texnologiya yoki metod	Misol
Nota o'rganish	Mobil ilova (Yousician)	"Yousician" da har kuni 15 daqiqalik mashq qilish
Musiqiy eshituv	Multimedia	Klassik asarlarni darsda tinglab baholash
Ijrochilikni rivojlantirish	Kreativ metod	O'quvchi o'zi yaratgan trekni guruh oldida ijro etadi
Musiqiy loyihalash	Loyiha metodikasi	"O'zbek mumtoz musiqasi" mavzusida video loyiha
Quloqni mashq qildirish	Sun'iy intellekt ilovalari	"EarMaster" orqali notani eshitib tanish

Zamonaviy o'qituvchining vazifalari

Zamonaviy musiqa o'qituvchisi quyidagi fazilatlarga ega bo'lishi zarur:

Pedagogik texnologiyalarni bilishi;

AKT va musiqa ilovalaridan foydalana olishi;

Shaxsiy ijodiy salohiyatini rivojlantirib, o'quvchilarga namuna bo'lishi;

O'quvchilarning estetik dunyoqarashini shakllantirish.

Zamonaviy musiqa pedagogikasi – bu yangi texnologiyalar, innovatsion metodlar va interfaol yondashuvlar bilan boyitilgan fan sohasidir. Bu pedagogika orqali nafaqat musiqa bilimlari beriladi, balki ijodkor, estetik didga ega va texnologiyalardan foydalana oladigan shaxslar tarbiyalanadi.

Zamonaviy musiqiy pedagogika an'anaviy yondashuvlarni inkor qilmaydi, aksincha, ularni zamon ruhiga mos holda boyitadi. Innovatsion metodlar orqali o'quvchilarning musiqiy didi, tafakkuri va ijodiy salohiyatini rivojlantirish mumkin. Biroq, bu metodlar o'qituvchidan yuqori tayyorgarlik, texnik vositalar bilan ishlash ko'nikmasi va pedagogik sezgirlikni talab etadi. Ta'lim muassasalari zamonaviy texnika bilan ta'minlanmasa, bunday metodlarni to'liq joriy qilish qiyin bo'ladi.

Xulosa

Zamonaviy texnologiyalar va metodlar musiqiy ta'lim sifatini oshirishda muhim o'rin tutadi. Innovatsion yondashuvlar o'quvchilarning musiqiy tafakkurini rivojlantirishda, estetik dunyoqarashini shakllantirishda samarali vosita bo'lib xizmat qiladi.

Musiqa o'qituvchilarining AKT bo'yicha malakasini oshirish kurslarini yo'lga qo'yish;

Maktab va musiqa maktablarini raqamli texnik vositalar bilan ta'minlash;

O'quv dasturlariga interfaol va integrativ metodlarni kiritish;

Musiqiy ta'limda STEAM, loyiha asosli va reflektiv metodlardan foydalanishni kengaytirish.

ADABIYOTLAR:

1. Gorbunova I.B., & Hiner E. (2018). Music education today: music computer technology system for learning music Soft Way to Mozart. Мир науки, культуры, образования, (5 (72)), 336-341.

2. Inkar, K., & Kamola, M. (2022). THE VALIDITY OF SPEAKING TESTS. Journal of new century innovations, 18(5), 199-202.

3. Khodjaeva Ziyodakhon Latipovna (2020). Applying innovative technology at music lessons. Проблемы современной науки и образования, (4-2 (149)), 30-32.

4. Laptev I.G. (2019). Role of instrumental musical stimulation in rehabilitation of junior schoolchildren with hearing disorders. Sciences of Europe, (39-4 (39)), 26-33.

5. Makhsetovna, K. I., & Shamuratovna, K. A. (2023). TYPES OF VALIDITY IN SPEAKING TESTS. American Journal Of Philological Sciences, 3(03), 18-21.

6. Nikishina I.V. Innovative pedagogical technologies and organization of educational and methodical processes in school: the use of interactive forms and methods in the process of training students and teachers. Volgograd: Teacher, 2008. P.p. 4-9.

7. Алланиязов, Б. (2018). ЛЮДИ ИСКУССТВА (КОМПОЗИТОР, ДИРИЖЁР И ПЕДАГОГ). Гуманітарний простір науки: досвід та перспективи, 72

8. Gaziyeu, J. J. (2021). VOCAL MUSIC OF UZBEK COMPOSERS. In WORLD SCIENCE: PROBLEMS AND INNOVATIONS (pp. 260-262).
9. Maxkamjanov, S. (2025). INNOVATION TEXNOLOGIYALARNING MUSIQA O 'RGATISH NATIJALARIGA TA'SIRI. Universal xalqaro ilmiy jurnal, 2(4.3), 428-430.
10. Joraxanovich, G. J. (2023). Psychological Factors Of Musical Education. JournalNX, 9(11), 8-10.
11. Qodir o'g'li, M. S. (2025). MUSIQA SAVODXONLIGI TUSHUNCHASI. FORMATION OF PSYCHOLOGY AND PEDAGOGY AS INTERDISCIPLINARY SCIENCES, 3(36), 220-224.
12. Gaziyeu, J. J. R. (2024). UMUMTA'LIM MAKTABLARIDA MUSIQA MADANIYATI O 'QITUVCHILARINING MUSIQA MADANIYATI DARSLARIDA NOANANAVIY METODLARDAN FOYDALANISHI. Oriental Art and Culture, 5(3), 414-419.
13. Qodir o'g'li, M. S. (2025). INNOVATION TEXNOLOGIYALAR TUSHUNCHASI. SCIENTIFIC APPROACH TO THE MODERN EDUCATION SYSTEM, 3(32), 87-91.
14. Gaziyeu, J. J. (2024). NAMANGAN VILOYATI TARIXI VA MADANIYATI DAVLAT MUZEYI. Inter education & global study, (5 (1)), 456-465.
15. Qodir o'g'li, M. S. (2024). INNOVATION TEXNOLOGIYALAR VA ULARNING MUSIQA TA'LIMIDA QO'LLANILISHI. SCIENTIFIC ASPECTS AND TRENDS IN THE FIELD OF SCIENTIFIC RESEARCH, 3(28), 68-71.